

QUÈ CAL SABER?

PECILOTERM I POIQUILOTERM

Per a referir-se a organismes que tenen una **temperatura** interna que depèn completament de la de l'entorn, s'ha fet servir a bastament fins a finals del segle XX el terme **poiquilotherm**, derivat dels mots grecs *poikilos* ('variatiu') i *thermos* ('calor'). Actualment, el diccionari normatiu (DIEC)¹ considera preferent el terme **pecilotherm**, que té, de fet, la mateixa etimologia que l'anterior però s'ha construït amb normes de derivació del grec més recents o modernes. Això no obstant, el terme **poiquilotherm** es conserva com a sinònim a causa de l'ampli ús que ha tingut en el passat.

Del terme antònim **homeotherm**, derivat dels mots grecs *homoios* ('igual') i *thermos* ('calor'), en diríem «homeiotherm» si haguéssim fet servir les mateixes normes de derivació que per a **poiquilotherm**, però aquest terme sembla que no ha estat documentat en català (curiosament, en anglès sí que es documenten *homoiotherm* i *homoiothermic*), tot i que sí que se'n documenta el sinònim **homotherm**.

Aquests quatre termes catalans tenen la mateixa forma per al substantiu i l'adjectiu. Noteu, però, que tots quatre flexionen en gènere quan fan d'adjectius, de manera que cal dir **pecilotherma** o **poiquilotherma** i **homeotherma** o **homotherma** quan funcionen com a adjectius femenins.

Tornant a la parella de termes que dona títol a aquest full, en francès es produeix una situació semblant a la del català, ja que es fan servir *poecilotherme* i *poikilotherme*. En espanyol i anglès, però, s'usen de manera gairebé exclusiva els mots amb la grafia més propera a *poikilos*: l'adjectiu *poiquilotérmico* (i el seu sinònim complementari *poiquilothermo*, que també s'usa com a substantiu) en espanyol i el substantiu *poikilotherm* i l'adjectiu *poikilothermic* en anglès. En francès, el substantiu i l'adjectiu tenen la mateixa forma, tal com passa en català.

D'altra banda, el terme **heterotèrmia** es refereix a una estratègia de regulació metabòlica de la **temperatura** a mig camí entre l'**homeotèrmia** i la **pecilotèrmia**. En concret, es refereix a animals que poden passar d'una estratègia **pecilotherma** a una estratègia **homeotherma** (adjectius més adients que **pecilotèrmic -a** i **homeotèrmic -a**, que es consideren anacronismes).

També hi ha els termes **ectotherm**, **endotherm** i **mesotherm** (no hi hauria d'haver confusió possible amb **ectoderm*, **endoderm* i **mesoderm*, perquè en català aquests termes són incorrectes i caldria emprar **ectoderma**, **endoderma** i **mesoderma** quan es tracta de noms masculins i **ectodèrmic -a**, **endodèrmic -a** i **mesodèrmic -a** si són adjectius). Aquests termes es poden considerar sinònims complementaris de **pecilotherm**, **homeotherm** i **heterotherm**, respectivament, encara que alguns autors en donen definicions lleugerament diferents. De fet, sembla que en alguna bibliografia científica hi ha tendència a usar com més va més els tres primers termes, amb significats actualitzats, i fer recular progressivament l'ús dels termes amb què encetàvem aquesta fitxa.

1. INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, *Diccionari de la llengua catalana* (en línia), 2a ed., Barcelona, IEC, 2007 (actual. 2020).